

МОНІТОРИНГ ПРОЦЕСІВ СТВОРЕННЯ ТА РОЗВИТКУ КЛАСТЕРІВ В УКРАЇНІ

MONITORING OF CLUSTERS CREATION AND DEVELOPMENT PROCESSES IN UKRAINE

На основі дослідження проведений моніторинг факторів позитивного та негативного впливу держави на суб'єкти господарювання в частині здійснюваної валютної та інфляційної політики з використанням теорії скінченних та безмежних антагоністичних ігор, що дозволило розглянути економічну ситуацію у формі конфлікту, при якому конфліктуючі сторони наділені відповідними стратегіями поведінки та характеризуються протилежними інтересами. Визначено, що з позицій господарюючих суб'єктів найкращі умови для функціонування в сфері здійснюваної валютної та інфляційної політики були створені урядом у 2006–2008 роках. Однак, з 2009 р. спостерігалось значне погіршення умов для функціонування господарюючих суб'єктів, що зумовлено початком світової фінансово-економічної кризи. Така ситуація у макроекономічному середовищі держави свідчить про низький рівень ефективності державного управління в сфері стимулювання розвитку бізнесу. Тому запропоновані показники, які доцільно оцінювати при проведенні моніторингу впливу інфляційних та валютних коливань на суб'єкти господарювання.

Ключові слова: моніторинг, кластер, фактори впливу, стратегія поведінки, матриця, інфляційні та валютні коливання.

На основе исследования проведен мониторинг факторов положительного и

отрицательного влияния государства на субъекты хозяйствования в части осуществляемой валютной и инфляционной политики с использованием теории конечных и бесконечных антагонистических игр, что позволило рассмотреть экономическую ситуацию в форме конфликта, при котором конфликтующие стороны наделены соответствующими стратегиями поведения и характеризуются противоположными интересами. Определено, что с позиций хозяйствующих субъектов лучшие условия для функционирования в сфере осуществляемой валютной и инфляционной политики были созданы правительством в 2006–2008 годах. Однако, с 2009 г. наблюдалось значительное ухудшение условий для функционирования хозяйствующих субъектов, что обусловлено началом мирового финансово-экономического кризиса. Такая ситуация в макроэкономической среде государства свидетельствует о низком уровне эффективности государственного управления в сфере стимулирования развития бизнеса. Поэтому предложенные показатели, которые целесообразно оценивать при проведении мониторинга воздействия инфляционных и валютных колебаний на субъекты хозяйствования.

Ключевые слова: мониторинг, кластер, факторы влияния, стратегия поведения, матрица, инфляционные и валютные колебания.

УДК 338.45

Фарат О.В.

к.е.н., доцент,
доцент кафедри підприємництва
та екологічної експертизи товарів
Національний університет
«Львівська політехніка»

On the basis of the study, the monitoring of factors of positive and negative state influence on economic entities in relation to the implementation of the monetary and inflationary policies, using the theory of finite and infinite antagonistic games, allowed us to consider the economic situation in the form of a conflict in which the conflicting parties are endowed with appropriate strategies of behavior and are characterized by opposing interests. It is suggested to use the following indicators during the monitoring of the effect of inflationary and currency fluctuations on economic entities: the inflation-adjusted financial result of the cluster (involves the calculation of adjusted for inflation index received in the cluster profit received in the reporting year), average inflationary losses of cluster profit (reflects the share of inflation losses by the profit cluster in the reported year), exchange rate losses from import cluster operations (reflects the amount of circulating capital losses by cluster on the increase of necessary assets from abroad due to cheapening of the national currency in the foreign exchange market), the internal value of the import substitution of the cluster (reflects the aggregate value of all goods and services involved in the production process of the cluster, replaced by analogs of domestic production), the amount of tax credit stimulating the innovation development of the cluster (reflects the complex combination of state incentives for innovation cluster development and the effectiveness of cluster leadership), supporting the werewolves the cluster capital (reflects the additional amount of working capital, which is formed by saving the cluster on tax and credit payments). The low level of government efficiency in the field of business development indicates the absence of systemic decisions to slow the development of inflationary processes and stabilize the foreign exchange market. Therefore, the proposed indicators, which are expedient to be calculated during the monitoring of the effect of inflationary and currency fluctuations on economic entities, will allow to assess the effectiveness of conditions improving of economic entities operation, in particular clusters.

Key words: monitoring, cluster, impact factors, behavior strategy, matrix, inflation and currency fluctuations.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. В умовах сформованого інституційного середовища, яке характеризується значною невизначеністю всіх функціональних процесів розвитку підприємств особливо гострою постає проблема моніторингу процесів, пов'язаних з створенням та розвитком кластерів з метою визначення напрямів удосконалення інституційного середовища стимулювання їх розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. Сьогодні питання моніторингу процесів створення та розвитку кластерів

набуває актуальності, що зумовлює зростання кількості дослідників, які приділяють увагу кластерам. До вітчизняних вчених, які займаються питанням дослідження процесів створення та розвитку кластерів можна віднести: З.С. Варналій, Л.І. Федулова, І.О. Дегтярьова, О.Й. Жабинець, Ю.В. Федотова та ін. Зі сторони зарубіжних вчених особливо активно це питання досліджували Майкл Портер, Г. Ліндквіст, С. Розенфельд, Е. Глейзер та ін. Ключова увага у працях даних науковців приділялась дослідженню сутності поняття «кластер» як суб'єкта ринкових відносин та його впливу на можливість зростання конкурентоспроможності економіки. Щодо праць присвячених саме моніто-

рингу процесів створення та розвитку кластерів, то такі дослідження є доволі поверхневими, особливо зі сторони вітчизняних науковців.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Проведене дослідження ставить за мету провести моніторинг факторів позитивного та негативного впливу макросередовища, на які держава може здійснювати вплив, а також запропонувати показники, які доцільно оцінювати при проведенні моніторингу впливу інфляційних та валютних коливань на суб'єкти господарювання.

Постановка завдання. Для досягнення поставленої мети досліджено вплив держави на суб'єкти господарювання в частині здійснюваної валютної та інфляційної політики, який набуває особливої актуальності з використанням теорії скінченних та безмежних антагоністичних ігор, що дозволить розглянути певну ринкову економічну ситуацію у формі конфлікту, при якому конфліктуючі сторони наділені відповідними стратегіями поведінки та характеризуються протилежними інтересами.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Сьогодні важливою проблемою для підприємств в Україні є забезпечення стабільного функціонування фінансового ринку України. Тому дослідження впливу держави на суб'єкти господарювання в частині здійснюваної валютної та інфляційної політики, набуває особливої актуальності.

Ефективний процес створення та розвитку кластерів повинен передбачати моніторинг факторів позитивного та негативного впливу макросередовища. Такими факторами можна вважати: інфляційні процеси, на які можна здійснювати вплив через емісійну політику держави; валютно-кредитну політику, на яку може здійснюватися вплив через зміну облікової ставки НБУ, регулювання валютного курсу адміністративними методами тощо.

Одним з найбільш перспективних математичних апаратів, який доцільно застосувати при проведенні моніторингу факторів позитивного та негативного впливу макросередовища, на які держава може здійснювати вплив, є теорія скінченних та безмежних антагоністичних ігор, яка надає змогу розглянути певну ринкову економічну ситуацію у формі конфлікту, при якому конфліктуючі сторони наділені відповідними стратегіями поведінки та характеризуються протилежними інтересами. Оскільки сучасне економічне середовище України є нестабільним, що зумовлює наявність певної невизначеності ситуації, пропонуємо дану задачу розглядати саме у формі скінченної антагоністичної гри:

$$G = \langle X, Y, H \rangle, \quad (1)$$

де X – множина можливих стратегій фінансової системи;

Y – множина можливих стратегій суб'єктів господарської діяльності;

H – функція вигравів господарюючих суб'єктів при умові реалізації фінансових взаємовідносин [4, с. 126].

Оскільки число можливих дій всіх учасників гри є скінченним, а самі назви стратегій у сукупному випадку є несуттєвими, то можна записати вираз:

$$X = (x_1, x_2, \dots, x_m), Y = (y_1, y_2, \dots, y_n), \quad (2)$$

де m і n – відповідно кількість чистих виборів, що були здійснені господарюючими суб'єктами та керівництвом держави [4, с. 126].

Тоді функцію H можна записати у наступній формі:

$$H = \|h_{ij}\|, 1 \leq i \leq m, 1 \leq j \leq n, \quad (3)$$

де в тому рядку послідовно розташовуються виграти господарюючих суб'єктів у ситуаціях $(i,1), (i,2), \dots, (i,n)$, а в j -тому стовпці розташовуються їхні виграти у ситуаціях $(1,j), (2,j), \dots, (m,j)$.

Наступний крок – представимо через d_i – середню величину i -го показника, яким характеризуються адаптаційні можливості державної економіки, а через s_i – максимальне відхилення, одержаного в процесі вимірів значення i -го показника:

$$s_i = d_{imax} - d_{imin}, \quad (4)$$

де d_{imax}, d_{imin} – максимальне та мінімальне значення i -го показника.

Тоді матриця H набуде наступного вигляду:

$$H = \|h_{ij}\| = \begin{cases} d_i, & i = j, \\ -s_i, & i \neq j \end{cases} \quad (5)$$

Проведемо спрощення матриці (3) шляхом множення її першого рядка на число k_1 , другого – на k_2 і так далі:

$$k_1 d_1 = k_2 d_2 = \dots = k_n d_n = d, \quad (6)$$

Наступним кроком віднімемо одержане в ході розрахунків число d від усіх елементів матриці (3), в результаті чого одержимо матрицю H^* :

$$H^* = \|h_{ij}^*\| = \begin{cases} 0, & i = j, \\ -r_i, & i \neq j \end{cases} \quad (7)$$

$$r_i = k_i s_i + d, \quad (8)$$

При цьому виконується наступна умова:

$$r_1 > r_2 > \dots > r_n > 0 \quad (9)$$

Оскільки матриця H^* є еквівалентною матриці H , то дії, що були виконані для перетворення матриці (5), не спотворюють множин оптимальних стратегій суб'єктів валютного ринку та урядової системи.

Для розрахунку компонент стратегій суб'єктів валютного ринку використовуємо наступну формулу [4, с. 127]:

$$y_i = \frac{1 - n + r_i \sum_{i=1}^n \frac{1}{r_i}}{r_i \sum_{i=1}^n \frac{1}{r_i}}, 1 \leq j \leq n \quad (10)$$

Для змішаних стратегій фіскальної системи, що виступає іншою стороною, застосовуємо формулу [3, с. 40]:

$$x_j = \frac{1}{r_j \sum_{i=1}^n \frac{1}{r_i}}, 1 \leq j \leq n \quad (11)$$

У табл. 1 наведено вихідні дані щодо рівня інфляції та середньорічного курсу долара в Україні у 2005-2017 рр.

Таблиця 1

Рівень інфляції та середньорічний курс долара в Україні у 2005-2017 рр.

Рік	Середньорічний курс долара, грн.	Індекс споживчих цін (темп інфляції), %
2005	5,1247	110,3
2006	5,0500	111,6
2007	5,0500	116,6
2008	5,2672	122,3
2009	7,7000	112,3
2010	7,9356	109,1
2011	7,9676	104,6
2012	7,9910	99,8
2013	7,9930	100,5
2014	11,8867	124,9
2015	21,8447	143,3
2016	25,5513	112,4
2017	26,5966	113,7

Джерело: [1; 2]

Вважаючи, що показник d_i – величина середньорічного валютного курсу, а s_i – індекс споживчих цін, то можна побудувати матрицю H при умові, якщо: $i = j$.

$$H = (5.1247, 5.0500, 5.0500, 5.2672, 7.7000, 7.9356, 7.9676, 7.9910, 7.9910, 7.9930, 11.8867, 21.8447, 25.5513, 26.5966) \quad (12)$$

У відповідності з вищеповисаним способом зводимо матрицю (12) до еквівалентної форми (6). Тоді відповідні коефіцієнти k_i становитимуть:

$$k_1 = 1.000, k_2 = 1.0148, k_3 = 1.0148, k_4 = 0.9729, k_5 = 0.6655, k_6 = 0.6458, k_7 = 0.6432, k_8 = 0.6413, k_9 = 0.6411, k_{10} = 0.4311, k_{11} = 0.2346, k_{12} = 0.2006, k_{13} = 0.1927 \quad (13)$$

Перемноживши відповідний k на відповідний показник матриці 12 отримаємо згладжений валютний курс.

Беручи до уваги результати попередніх досліджень та умови (7,8) розрахуємо значення модифікованих валютних курсів (r_i), які представимо у таблиці 2.

Проводимо розрахунок значень відповідних стратегій поведінки суб'єктів валютного ринку (y_i) за допомогою формули 10 та держави як головного учасника фіскальної системи (x_i) за допомогою формули 11.

Узагальнені результати обчислень наведено у табл. 3.

Таблиця 2

Значення модифікованих валютних курсів (r_i)

Рік	r_i , грн.
2005	$r_1 = 5,1247 + 1,1030 = 6,2277$ грн.
2006	$r_2 = 5,1247 + 1,1325 = 6,2572$ грн.
2007	$r_3 = 5,1247 + 1,1832 = 6,3079$ грн.
2008	$r_4 = 5,1247 + 1,1899 = 6,3146$ грн.
2009	$r_5 = 5,1247 + 0,7474 = 5,8721$ грн.
2010	$r_6 = 5,1247 + 0,7046 = 5,8293$ грн.
2011	$r_7 = 5,1247 + 0,6728 = 5,7975$ грн.
2012	$r_8 = 5,1247 + 0,6400 = 5,7647$ грн.
2013	$r_9 = 5,1247 + 0,6444 = 5,7691$ грн.
2014	$r_{10} = 5,1247 + 0,5385 = 5,6632$ грн.
2015	$r_{11} = 5,1247 + 0,3362 = 5,4609$ грн.
2016	$r_{12} = 5,1247 + 0,2254 = 5,3501$ грн.
2017	$r_{13} = 5,1247 + 0,2191 = 5,3438$ грн.

Отже, як видно з таблиці 3, найкращі умови для функціонування господарюючих суб'єктів були створені урядом у 2006 – 14,09 %; 2007 – 14,78 % та 2008 – 14,87 % рр. Однак, з 2009 р. спостерігається значне погіршення, що зумовлено початком світової фінансово-економічної кризи у 2008 році. Така ситуація у макроекономічному середовищі держави свідчить про низький рівень ефективності державного управління в сфері стимулювання розвитку бізнесу, що провокує втрату підприємствами значної частки своїх обігових коштів.

Враховуючи вищесказане, пропонуємо використовувати наступні показники при проведенні моніторингу впливу інфляційних та валютних коливань на суб'єкти господарювання, а саме:

1. Інфляційно скоригований фінансовий результат кластера – показник, що передбачає розрахунок скоригованого на індекс інфляції одержаного у звітному році кластером прибутку та розраховується за наступною формулою:

$$ІСП = \sum_{i=1}^n \frac{p_i q_i}{1 + k_i} \quad (14)$$

де ІСП – величина інфляційно скоригованого прибутку кластера, тис. грн.;

$p_i q_i$ – величина фактичного чистого прибутку одержаного за i -тим видом продукції, що випускається кластером у звітному році, тис. грн.;

k_i – ланцюговий інфляційний приріст за i -тим видом продукції, що випускається кластером у звітному році.

2. Середні інфляційні втрати прибутку кластера – показник, що відображає частку інфляційних втрат кластером прибутку у звітному році і розраховується за наступною формулою:

$$КСІФ = \left(\frac{ІСП}{ОЧП} - 1 \right) \times 100\% \quad (15)$$

Таблиця 3

Значення розрахованих стратегій

Рік	x_i , відн.од.	y_i , відн.од.
2005	$x_{2005} = \frac{1}{6,2277 \times 2,2322} = 0,0719$	$y_{2005} = \frac{1 - 13 + 6,2277 \times 2,2322}{6,2277 \times 2,2322} = 0,1368$
2006	$x_{2006} = \frac{1}{6,2572 \times 2,2322} = 0,0716$	$y_{2006} = \frac{1 - 13 + 6,2572 \times 2,2322}{6,2572 \times 2,2322} = 0,1409$
2007	$x_{2007} = \frac{1}{6,3079 \times 2,2322} = 0,0710$	$y_{2007} = \frac{1 - 13 + 6,3079 \times 2,2322}{6,3079 \times 2,2322} = 0,1478$
2008	$x_{2008} = \frac{1}{6,3146 \times 2,2322} = 0,0709$	$y_{2008} = \frac{1 - 13 + 6,3146 \times 2,2322}{6,3146 \times 2,2322} = 0,1487$
2009	$x_{2009} = \frac{1}{5,8721 \times 2,2322} = 0,0763$	$y_{2009} = \frac{1 - 13 + 5,8721 \times 2,2322}{5,8721 \times 2,2322} = 0,0845$
2010	$x_{2010} = \frac{1}{5,8293 \times 2,2322} = 0,0769$	$y_{2010} = \frac{1 - 13 + 5,8293 \times 2,2322}{5,8293 \times 2,2322} = 0,0778$
2011	$x_{2011} = \frac{1}{5,7975 \times 2,2322} = 0,0773$	$y_{2011} = \frac{1 - 13 + 5,7975 \times 2,2322}{5,7975 \times 2,2322} = 0,0727$
2012	$x_{2012} = \frac{1}{5,7691 \times 2,2322} = 0,0777$	$y_{2012} = \frac{1 - 13 + 5,7647 \times 2,2322}{5,7647 \times 2,2322} = 0,0675$
2013	$x_{2013} = \frac{1}{5,7691 \times 2,2322} = 0,0777$	$y_{2013} = \frac{1 - 13 + 5,7691 \times 2,2322}{5,7691 \times 2,2322} = 0,0682$
2014	$x_{2014} = \frac{1}{5,6632 \times 2,2322} = 0,0791$	$y_{2014} = \frac{1 - 13 + 5,6632 \times 2,2322}{5,6632 \times 2,2322} = 0,0507$
2015	$x_{2015} = \frac{1}{5,4609 \times 2,2322} = 0,0820$	$y_{2015} = \frac{1 - 13 + 5,4609 \times 2,2322}{5,4609 \times 2,2322} = 0,0156$
2016	$x_{2016} = \frac{1}{5,3501 \times 2,2322} = 0,0837$	$y_{2016} = \frac{1 - 13 + 5,3501 \times 2,2322}{5,3501 \times 2,2322} = -0,0048$
2017	$x_{2017} = \frac{1}{5,3438 \times 2,2322} = 0,0838$	$y_{2017} = \frac{1 - 13 + 5,3438 \times 2,2322}{5,3438 \times 2,2322} = -0,0060$

де КСІФ – коефіцієнт середніх інфляційних втрат прибутку кластером, %.

Обчислення даного показника дозволить охарактеризувати три можливі ситуації впливу макроекономічного середовища на реальні кінцеві фінансові результати господарської діяльності кластерних об'єднань підприємств, а саме:

КСІФ < 0 – у кластера наявні інфляційні втрати рентабельності;

КСІФ = 0 – у кластера відсутні інфляційні втрати рентабельності;

КСІФ > 0 – у кластера наявний дефляційний приріст рентабельності.

3. Курсові валютні втрати від імпорتنних операцій кластера – показник, що відображає величину втрат обігових коштів кластером на закупівлю необхідних активів з-за кордону через здешевлення національної валюти на валютному ринку і розраховується за формулою:

$$ВКВВ = \sum_{i=1}^m ОВЗ_i \times \left(\frac{ЗВК_{i3}}{ЗВК_{i1}} - 1 \right), \quad (16)$$

де ВКВВ – величина курсових валютних втрат кластера у звітному році, тис. грн.;

ОВЗ_i – обсяг валютних закупівель за i-ту валюту у звітному році, тис. грн. од;

ЗВК_{i3} – середньорічна величина валютного курсу i-тої валюти у звітному році, грн.;

ЗВК_{i1} – середньорічна величина валютного курсу i-тої валюти у попередньому році, грн.

При обчислення даного показника можна визначити один із трьох варіантів впливу коливань валютного ринку на формування кінцевих фінансових результатів господарської діяльності кластера, а саме:

$\sum_{i=1}^m \left(\frac{ЗВК_{i3}}{ЗВК_{i1}} - 1 \right) < 0$ – наявне зменшення негативного впливу валютних коливань при здійсненні імпорتنних операцій на рентабельність кластера у звітному році при умові ревальвації національної валюти до всіх іноземних валют за якими здійснювались дані операції;

$\sum_{i=1}^m \left(\frac{ЗВК_{i3}}{ЗВК_{i1}} - 1 \right) = 0$ – відсутній негативний вплив валютних коливань при здійсненні імпорتنних операцій на рентабельність кластера у звітному році;

$$\sum_{i=1}^m \left(\frac{ЗВК_{iB}}{ЗВК_{iM}} - 1 \right) > 0$$

– наявне посилення негативного впливу валютних коливань при здійсненні імпорتنих операцій на рентабельність кластера у звітному році при умові одночасної девальвації національної валюти відносно всіх інших валют за якими здійснювались дані операції.

4. Внутрішня величина імпортозаміщення кластера – показник, що відображає сукупну вартість усіх товарів та послуг, які беруть участь у виробничому процесі кластера, що були заміщені на аналоги вітчизняного виробництва і розраховується за наступною формулою:

$$ВВІК = \sum_{k=1}^k p_k q_k + \sum_{l=1}^l p_l q_l \quad (17)$$

де $\sum_{k=1}^k p_k q_k$ – сукупна вартість імпортозаміщення на продукцію вітчизняного виробництва товаровиробників, що не є учасниками кластерними об'єднань підприємств;

$\sum_{l=1}^l p_l q_l$ – сукупна вартість імпортозаміщення на продукцію вітчизняного виробництва товаровиробників, що є учасниками кластерних об'єднань підприємств.

5. Величина податково-кредитного стимулювання інноваційного розвитку кластера – показник, що відображає комплексне поєднання державного стимулювання інноваційного розвитку кластерів та ефективності роботи керівництва кластера. Розраховується даний показник з застосуванням ефекту фінансового леввериджу за наступною формулою:

$$ЕФЛ_{дл} = \left(\frac{100 - [СП_{д} - \Delta C_{ин}]}{100} \right) \times (КВР_{Аип} - [ПК_{д} - \Delta ПК_{ин}]) \times \frac{ЗК}{ВК} \quad (18)$$

де $ЕФЛ_{дл}$ – досягнутий за сприяння держави ефект фінансового леввериджу кластером;

$СП_{д}$ – ставка податку на прибуток підприємств, що діє згідно чинного законодавства (%);

$\Delta C_{ин}$ – процент зменшення діючої ставки на прибуток, що спрямований на підтримку інноваційного розвитку кластера (%);

$КВР_{Аип}$ – коефіцієнт валової рентабельності активів, що був досягнутий при наданні державної податкової та кредитної підтримки;

$ПК_{д}$ – діюча банківська ставка відсотка по кредиту (%);

$\Delta ПК_{ин}$ – процент зменшення ставки по кредиту, спрямованого на підтримку інноваційного розвитку кластера (%);

$\frac{ЗК}{ВК}$ – співвідношення між власним та залученим капіталом на кластері.

Розрахунок даного показника та його комплексне дослідження дозволить оцінити як ступінь державної підтримки стимулювання інноваційного розвитку кластерів із застосуванням інструментів

податкового і кредитного стимулювання так і ефективність управлінського менеджменту кластера.

6. Підтримуючий оборотний капітал кластера – показник, що відображає додаткову суму оборотних ресурсів, яка утворена шляхом економії кластера на податкових та кредитних платежах і розраховується за наступною формулою:

$$ПОК = \frac{ВП \times \Delta СП}{100\%} + \frac{ОКГ \times \Delta ПК}{100\%} \quad (19)$$

де ПОК – величина підтримуючого оборотного капіталу (тис. грн.);

ВП – величина одержаного у звітному періоді прибутку, (%);

ОКГ – величина одержаних кредитних грошей на які потрібно сплачувати відсотки по кредиту (%).

З урахуванням проведеного моделювання впливу макроекономічного середовища на суб'єкти господарювання із застосуванням теорії антагоністичних ігор, дослідження вищезазначених показників у динаміці дозволить оцінити ефективність покращення умов функціонування суб'єктів господарювання, зокрема кластерів.

Висновки з проведеного дослідження.

В результаті проведеного дослідження, представлений моніторинг факторів позитивного та негативного впливу держави на суб'єкти господарювання в частині здійснюваної валютної та інфляційної політики, який набуває особливої актуальності через теорію скінчених та безмежних антагоністичних ігор, що дозволило розглянути економічну ситуацію у формі конфлікту, при якому конфліктуючі сторони наділені відповідними стратегіями поведінки та характеризуються протилежними інтересами. Визначено, що з позицій господарюючих суб'єктів найкращі умови для функціонування в сфері здійснюваної валютної та інфляційної політики були створені урядом у 2006–2008 рр. Однак, з 2009 р. спостерігалось значне погіршення умов для функціонування господарюючих суб'єктів. Це зумовлено початком у 2008 р. світової фінансово-економічної кризи, яка нанесла відчутний удар по економіці України. Така ситуація у макроекономічному середовищі держави свідчить про низький рівень ефективності державного управління в сфері стимулювання розвитку бізнесу, оскільки низький контроль та відсутність системних рішень щодо сповільнення розвитку інфляційних процесів та стабілізації валютного ринку супроводжує не лише втрату підприємствами значної частки своїх обігових коштів, а й сприяє зростанню ризику їх банкрутства. Тому запропоновані показники, які доцільно розраховувати при проведенні моніторингу впливу інфляційних та валютних коливань на суб'єкти господарювання, дозволять оцінити ефективність покращення умов функціонування суб'єктів господарювання, зокрема кластерів.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Індeksi споживчих цін на товари та послуги у 2002–2017 рр. / Офіційний сайт державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 09.09.2018).
2. Офіційний курс гривні щодо іноземних валют (середній за період з 1996–2017 рр.) / Офіційний сайт Національного Банку України. URL: https://bank.gov.ua/files/Exchange_r.xls (дата звернення 19.07.2018).
3. Жмурко Н. Теоретико-ігрове оцінювання впливу інфляційних процесів на динаміку обмінного курсу гривні. *Вісник Української академії банківської справи*. 2011. Вип. 32. С. 46–53.
4. Юринець В. http://e-cat.scilib.chnu.edu.ua/cgi/irbis64r_12/cgiirbis_64.exe?LNG=uk&Z21ID=&I21DBN=SKS&P21DBN=SKS&S21STN=1&S21REF=5&S21FMT=fullwebr&C21COM=S&S21CNR=10&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=M=&S21STR=Вплив валютної політики і рівня інфляції на суб'єкти підприємництва. Формування ринкової економіки в Україні : зб. наук. пр. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2009. Вип. 19: Фінансово-економічні проблеми розвитку економіки України. С. 124–129.
5. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 № 40-IV. Дата оновлення: 05.12.2012. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/40-15> (дата звернення 10.11.2018).